

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Quid sit diuinatio, & quæna[m] eius species.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

cere Christum in Eucharistia verè non esse, quàm dicere Ecclesiam suam perniciosissimè decepsisse, & fraudulenter fecisse idololatricam. Hoc obiter dixerim ob pestes huius æui. ex quibus patet quomodo possit idololatria esse, cùm creatura colitur ob veram diuinitatem, si hæc illi verè non competit. Sed reuera Ethnicis non colebant res creatas propter veram diuinitatem, sed propter tenuem diuinitatis speciem & umbram, quam putabant esse veram diuinitatem, nescientes quid sit vera diuinitas, & cui tribuenda: & ita non sequitur, illos coluisse veram diuinitatem. Potest tamen dici, veram diuinitatem ab eis cultam remotè, nimirum quatenus conceptus illius confusus mouet hominem ad cultum deorum; sicut conceptus confusus felicitatis mouet ad appetitionem tam falsæ quàm veræ felicitatis; & conceptus confusus boni, ad appetitionem boni, tam delectabilis quàm honesti.

D V B I T A T I O V.

Quid sit diuinitas, & quam eius species.

22 **D**iuinitas proprie tantum est futurorum, quæ ex causis indeterminatis proneniunt, quorum prænotio est solius Dei. vnde dicitur diuinitas, quasi actio diuina & propria diuinitati. Græci *μαρτείας* vocant *σημεία & μυσίας*, à furore, vt ait Cicero libro 1. de diuinatione. fit autem vel reuelatione diuina, & sic vocatur *prophetia*; vel ope dæmonis, & sic proprie dicitur *diuinitas*, estque species superstitionis. Hoc modo passim accipitur in Scripturis; vbi soli illi vocantur diuini, qui ope dæmonis diuinant, vt notat Hieronymus in cap. 3. Michæ. Hoc modo accepta *diuinitas* nihil est aliud, quàm illicita vsurpatio notitiæ vel prædictionis futurorum contingentium. Sumitur tamen passim latius, vt extendat se etiam ad aliorum occultorum, quæ humano modo cognoscere non potest, illicitum studium & patefactionem: nam *diuini* vocantur, qui occultum futurum indicant, qui res perditas ostendunt, qui causas occultas mortis vel morbi animalium aperiant, &c.

23 **I**taque *diuinitas* est, quando quis ope vel disciplina dæmonis, de aliquo occulto, quod humano modo cognoscere non potest, inquirat.

Vbi aduerte, etiam si dæmones non possint certo cognoscere futura quæ à libero arbitrio alterius pendent, vt docet D. August. lib. de Diuinit. dæmonum cap. 5. & 6. & lib. 2. de Genes. ad litteram cap. 17. tamen possunt longè plura de rebus futuris alijsque occultis nosse quàm homines, idque quinque modis.

Primò, Quia cognoscunt exactè omnes causas naturales & vim earum; vt solis, lunæ, siderum, elementorum, plantarum, animalium, &c. vnde facile colligere possunt qui effectus ex iis secuturi sint, vel abiolutè, vel si certo modo applicentur. Sic facile possunt prædicere ventos, tempestates, naufragia, mortes.

Secundò, Quia sciunt quid ipsi & alij dæmones malorum locij, Deo permittente facturi sint. sic poterant prædicere euerisionem familiae Iob, & ipsius calamitates.

Tertiò, Quia summam habent experientiam,

millies enim obseruarunt quid ex quo sequi in causis liberis soleat; quibus rebus voluntas humana huc vel illuc impelli: vnde sæpè fit vt de futuris liberis verè coniectent.

Quartò, Quia vident in longinquis locis causas iam positas, vel effectus inchoatos, & possunt celeritate naturæ illos præuertere, & alibi prænuntiare. sic prædicere solent incrementa Nili in Ægypto, vifa copia aquarum in Æthiopia, vt refert Athanasius in Vita B. Antonij.

Quintò, Possunt interdum aliquid de rebus futuris cognoscere ab Angelis, Deo permitte, vel ex Scripturis, quas meliùs intelligunt quàm homines.

Potèrò diuinitas fit bifariam. Primò, Per expressam dæmonis inuocationem, vt cùm diuinator intendit, & eo fine aliquid agit, vt ipse se immisceat. Secundò, Sine expressa inuocatione, interueniente tamen quadam tacita: & hoc rursus dupliciter; vel enim fit per solam inspectionem dispositionis aliquarum rerum; vt motus, situs, figura, vocis, lineamentorum: vel per considerationem eius quod ex aliqua actione humana ad hoc directa provenit; vt cùm consideratur quæ figura in plumbo liquefacto aquæ iniecto resulter, aut quid in sortibus obueniat.

Itaque generatim sunt tres species diuinationis. Ad primam pertinet *necromantia*: ad secundam *augurium*: ad tertiam *sortilegium*; singulæ autem harum rursus habent multas species & modos.

Prima enim species, in qua diabolus expressè inuocatur, completitur multis modis, prout diabolus variis modis consultitur; aut consultus variis modis respondet. Primò, Consuli potest per sacrificia animalium; & tunc respondere solet per signa quadam apparentia in extis animalium: hoc genus vocatur *haruspicium*. Secundò, Per preces in idolis; & tunc respondere solet per idola; & vocatur *oraculum*. Tertio, In suis prophetis, quos ipse possidet, qui vocantur *pythonici* & *pythoniæ* & *Ἰσχυροδοί*, & tunc respondere conueiunt per umbilicum, vel per partes pudendas; (dignum sanè os tali numine) vt docet Origenes libro 7. contra Celsum in principio. Quartò, Inuocari solet certo modo, vel loco, vel cum certa vnctione, aliisque carimoniis, cubando, vt respondeat per somnia: & tunc facit hominem somnare ea quæ vult ipsi persuadere, & vocatur *δνειρομαντεία*. Quintò, Sæpè inuocari solet, vt excitet aliquem mortuum qui respondeat: hæc vocatur *νεκρομαντεία*. Hac vfa est pythoniæ, petente Saule cùm vellet sibi excitari Samuelem, 1. Reg. 28. quamuis non illius vi Samuel apparuerit. Sextò, Aliquando petitur vt respondeat per caput hominis mortui; & dicitur *κρανομαντεία*. Septimò, Denique multis aliis modis per varias adiurationes, vnctiones, figuras, specula, aliaque signa, quæ ipse instituit, inuocari solet à diuinis, vt occulta patefaciant, & ipse variis modis respondet.

Primò, Per speciem aliquam præstigiosam, oculis obiectam. Secundò, Per vocem in auribus formatam, quam nemo alius audire potest. Hi duo modi pertinent ad *præstigium*. Tertio, Per varia vifa in imaginatione: hæc *pseudopropheta* dici potest. Quarto, Per aliqua figuram externam, quam ipse in re aliqua inanima efficit, & conspici facit, quæ quidem si conspiciatur in terra, vel re terre-

ftri,

Dæmones multis modis possunt plura de futuris nosse quàm homines.

Generatim accepta quid sit.

24 *Diuinitas fit dupliciter.*

25 *Tres species diuinationis.*

25 *Fit per expressam inuocationem. Variis modis inuocatur.*

fiti, vt in metallo, lapide, planta; generatim vocatur *γερμανία*; si in aqua, *δρωναρία*; si in aëre, *αερομαντία*; si in igne, *πυρομαντία*. Huc pertinent diuinationo per cribrum, quæ Græcis dicitur *κασσινομαντία*; per peluim aqua plenam, quæ *λεξυνομαντία*; per speculum, quæ *εισοπτομαντία*; & similes, quibus dæmon inuocatur, & in quibus, signis quibusdam responderet. de quibus vide plura in erudito Opere nostri P. Martini Delionis.

26
Diabolus imitatur modos reuelationis diuina.

Ex quibus patet, diabolum omnes ferè modos, quibus vera religio Deum consulit, & quibus Deus ipse vicissim suis seruis respondere solet, esse imitatum, vt hæc ratione speciem aliquam diuinitatis capiet & ostendet. Solet enim Deus respondere per propitiatoriu, per sacrificia, per Prophetas numine diuino plenos, per somnia, per mortuos viuis apparentes, per Angelu specie humana indutum, per voces in auribus Prophetarum formatas, per visa imaginaria, per varias species & affectiones in elementis procuratas, vt ex Scripturis & historia Ecclesiastica facile ostendi potest.

27
Quale peccatum in prima specie diuinationis. Expressa societas cum dæmone cur graue peccatum.

Petes, Quale peccatum sit in hac prima specie diuinationis.
Respondeo, In omnibus modis huius speciei esse graue peccatum mortiferum. Primò, Propter expressam societatem cum dæmone, quæ per se graue crimè est, ob duas causas. Prior est, quia est societas & amicitia cum professo & perpetuo hoste Dei; ac proinde redundat in iniuriam & contemptum Dei; (sicut in Republ. societas & commercium eù hoste Principis, est crimen læsæ maiestatis) maximè cum omnè studium diaboli in omnibus actionibus sit honorem Dei obscurare & animas perdere. Itaque cum à diabolo opem petis, perinde facis atque si opem petas ab hoste Principis & Reipub. qui in ea ipsa ope ferenda conetur te perdere, & Principi contumeliam facere. Altera est, quia exponit te periculo apostasie à Deo, & damnationis aternæ. facile enim diabolus, Deo permittente, hominem, qui societatem ipsius flagitat, suis artibus à Deo auertit, sibi que obstringit, ita vt raro contingat elabi, vt experientia docet. tanta enim est ipsius potentia, tam multiplex nocendi artificium, vt nisi Deus sua benignitate illum coërceret, facile totum mundum breui tempore sit peruersurus; qui autem societatem cum illo petis, ingratus est in hanc Dei benignitatem; vnde meretur vt Deus permittat ipsum tyrannidi illius subici. Vnde bene dixit Caietan. qu. 95. art. 4. quòd sicut consuetudo cum Angelis in hac vita est inchoatio quadam aternæ beatitudinis; ita commercium cum dæmonibus est initium quoddam aternæ damnationis, cuius etiam signum est fæditas, miseria, & horridus vultus eorum, qui ipsi obstricti sunt. Itaque omne commercium cum diabolo sacrilegu est, & religioni aduersum; quia contra fidem & honorem Deo debitum, qui postulat ne cum hoste tractemus. est etiam ex parte superstitiosum, tum quia periculum apostasie & superstitionis, qua diabolus pro Deo colatur, continet: tum quia plerumque cum eo tamquam cum numine quodam agitur. Hinc prohibetur hæc societas multis locis in Scripturis, Leuit. 19. Deut. 18. Eccli. 34. & alibi; & Leuit. 20. diuini iubentur interfici.

28
2. Causa.

Secundò, Est peccatum mortiferum in hac diuinatione, quia diabolo tribuitur id, quod Deo est proprium, quod intellige cum ab illo queritur de

futuris liberis, quorum cognitio solius Dei est. Vnde Isa. 41. dicitur: *Annuntiate qua ventura sunt in futurum, & sciemus quia di; estis vos.* Itaq; cum de huiusmodi consulitur, tribuitur ei honor diuinus, & committitur tacita blasphemia. Hoc tamen non habet locum, quando consulitur de aliis, quæ ipse naturaliter scire potest.

3. Causa.

Tertiò, sæpè coniuncta est huic diuinationi infidelitas vel hæresis; vt si quis credat diabolu esse aliquod numen, vel non esse miserum, aut damnatum, aut scire futuros mortalium euentus, &c. sæpè etiam pactum subest cum diabolo, in quo renuntiat Christus, Baptismo, & Sacramentis omnibus; & renuntians se tradit diabolo. aliquando idololatria, & varia sacrilegia. Itaque de his omnibus isti diuini tum in foro penitentiae, tum in foro externo sunt diligenter examinandi, vt infra cap. 44. dub. 4. de magis dicemus.

Quartò, Si diuinus de oculis inquirat vt ipse sanctus vel Propheta habeatur, accedit malicia sacrilegæ ambitionis & hypocriseos. si solum vt ipse sciat, erit curiositas, quæ tamen per se non addit malitiam mortalem diuinationi.

Petes, Vtrum sint excommunicati, qui diuinationes exercent, vel diuinos consulunt?

29

Respondeo, Videri excommunicatos, propter Canonem, Si quis ariolos. 24. quæst. 5. vbi dicitur ex decretis Gregorij III. *Si quis ariolos, haruspices, vel incantatores obserauerit, aut phylacterijs eorum usus fuerit, anathema sit.* & cap. Sortes, ibidem, prohibet Leo III. *sortes diuinatorias*, sub anathematis interdicto. Quidam tamen, inter quos Siluest. v. Superstitio qu. vlt. putant non esse ipso facto excommunicatos, sed excommunicandos, vt eadem qu. in alijs Canonibus dicitur. nisi fortè huic facto coniuncta sit hæresis. Nec obstat ille Canon; quia *anathema sit*, potest significare excommunicationem ferendam, vt *fit exul, fit ex-torris*, id est, eiicitur in exilium, &c. Vide Nauar. cap. 27. num. 12. Deinde hoc nomen non semper significat excommunicationem propriè dictam; nam generatim denotat quiddam est valdè execrabile vel exitio deuotum. quomodo aliquando accipitur in sacris Canonibus antiquorum Cõciliorum, & apud Apost. 1. Cor. 12. *Nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema sit*; vel vt Græca habent, *IESVM*, id est, nemo *IESVM* execratur. & cap. 16. *Si quis non amat Dominum nostrum IESVM Christum, sit anathema*, ad Rom. 9. v. 3. & alibi; vnde etiam in mortuos anathema dicitur, qui tamen excommunicari non possunt.

30
De 2. specie diuinationis.

Altera species diuinationis, quæ continet inuocationem tacitam, & capitur ex sola dispositionis quarundam rerum inspectione absq; alia hominis actione, tribus generatim modis agitur. Primò, Ex consideratione motus, situs, vel numeri aliquid rerum. Secundò, Ex obseruatione vocis, aut cantus, aut soni alicuius. Tertiò, Ex lineamentis, figuris, coloribus.

Si primo modo fiat, vel consideratur motus & situs siderum ad diuinandù de futuris; & sic erit *astrologia iudicialia*, cuius pars *genethliologia*; vel motus, aut situs, aut numerus auium, & erit *auspicium*.

Si secundo modo, vel capitur ex garritu auium, & vocatur *augurium*; vel ex voce humana alia intentione prolata; aut ex hominis sternutatione, & hoc vocatur *omen*.

Si tertio modo; vel considerantur lineamenta manus, & hæc dicitur *χειρωναμία*; vel frontis, & dicitur *μετωπονομία*; vel dorsus, & dicitur *ρωτομαρία*; & alia huius generis.

Ad hos modos reducitur diuination, quæ ex motu, situ, voce, numero, lineamentis aliorum animalium, vel aliarum rerum capitur; omnium enim eadem est ratio, nec differunt nisi materialiter.

31 Tertia species, quæ capitur ex iis, quæ fortuito ex actione humana ad diuinandum directa proueniunt, fit etiam variis modis, vt rectè docet diuus Thomas q. 95. art. 3. sed omnes pertinent ad *fortes*, de quibus infra dub. 8.

Notandum est, omnes modos diuinandi secundæ & tertiæ speciei, ex genere suo esse peccata mortifera; vt docent omnes Doctores: cuius rationem infra dubit. 5. & 6. adferam. Rarò autem per simplicitatem excusari possunt; quia qui volunt diuinare de futuris, non sunt simplices, sed versuti, & plerumque maligni. in vanis tamen obseruationibus ad praxim pertinentibus, est faciliò excusatio; hæc enim non intenditur prædictio, sed cautio alicuius mali, vel prosperi successus, vt infra dicitur; in quibus homines facile sunt creduli, ex affectu commodi, vel incommodi timore. Quomodo in istis speciebus sit inuocatio implicita demonis & superstitio, dicitur infra num. 36. 37. 47. 52. & 62.

DUBITATIO VI.

Vtrum omnis prædictio ex astris sit illicita.

D. Thomas art. 5.

32 Respondéo breuiter, Non omnis prædictio ex astris per se illicita est, sed eorum tantum euentuum, quorum astra causa esse non possunt; vt sunt ea, quæ ex libero arbitrio, tamquam integro vel partiali principio pendunt.

Hinc distingui solet duplex Astrologia, *Naturalis & Iudiciaria.*

Naturalis est, quæ ex astrorum, maximè planetarum ortu, occalu, cõiunctione, oppositione, varioque aspectu tum inter se, tum ad stellas fixas; item ex colore, scintillatione seu micatione, de futuris elementorum affectionibus coniectat; vt de serenitate, pluuijs, tempestatibus, niuibus, grandine, æstu, frigore, & similibus, quæ à cælo pendunt, de quibus multa Virgilius in Georgicis, & Aratus in Phenomenis. Hæc nõ est quidem prohibita; tamen magna ex parte est incerta & parum utilis; excepta ea parte, quæ sumitur ex ortu, occalu, aspectu, & colore solis ac lunæ. nam virtus reliquorum astrorum est valde obscura, & omnis experientia, quæ de illis haberi potest, incerta. Primò, Quia sciri non potest an talis effectus proueniat à sidere, v. g. Veneris, an Iouis, an aliunde. Secundò, Numquam hæcenus idem aspectus siderum restitutus est; idq; ob motum proprium sphaeræ octauæ & nonæ: & sic nulla certa experientia capi potuit. Tertio, Quia ex aliis causis, vt à ventis, vaporibus, æstu, frigore, ac potest esse variè affectus; vnde facile actionem siderum variabit; varia enim affectio medij mutat actiones causarum. Quartò, Denique vt quis aliquid ceru in particu-

Duplex Astrologia Naturalis qua sit.

Qua parte sit utilis.

Cur interta experientia.

lari possit prædicere ex astris, multa scire debet, quæ humanam scientiã longè superant. Primùm enim perfectas habere debet omnes astrorum proprias virtutes: si enim aliqua illum latent, non potest scire an effectus non impediatur. Deinde non solum quid singula per se possunt, sed etiam quid coniunctim; & in quouis aspectu, v. g. in aspectu trigono, tetragono, hexagono, opposito, &c. qui aspectus infinitis modis variari potest. Præterea simul considerare debet, quid omnibus locis operentur, ne fortè alibi quid faciant, quod effectum hoc loco impediatur. Sæpè videmus nubes imbrũ grauidas & ad pluuiam proximè paratas, discessi à ventis alibi excitatis, ne hæc se effundant. Vnde patet quàm hæc res sit supra facultatem humanam, & quàm vanæ sint prædictiones, quæ quotannis euulgantur per Ephemerides, quamuis & hoc, ex euentu, qui rarò respondet, satis cognosci possit. Vnde Ioannes Picus lib. 2. contra Astrologos cap. 9. ait, ex 130. prædictionibus nobilissimi cuiusdam Mathematici de mutatione cali & auræ, se, adhibita accurata obseruatione, tantum 7. veras deprehendisse, idque iurandò confirmat.

Quòd si de pluuiis, ventis, & similibus, certò aut multum probabiliter pronuntiare nõ possunt; multò minùs de inclinationibus hominum, eorumq; temperamentis; vt hunc fore iracundum, melancholicum, &c. quia horã natiuitatis illius, talis vel talis erat siderum aspectus, qui procreat copiam bilis, melancholiæ, &c. quod confirmari potest. Primò, Nam istæ inclinationes multò magis pendunt ex temperamento parentum & alimentis eorum, quàm ab astris. Deinde quia impossibile est notare exactè aspectum siderum in cælo, quem habent ipso natiuitatis puncto: quod tamen iuxta Astrologos est necessarium: at minimus hac in re error totum iudiciũ reddet falsum; nam in ictu oculi omnis aspectus siderum mutatur, tum inter se, tum respectu prolis. cælum enim octauum intra centesimam vnius horæ partem plusquam trecenta millia milliariũ cõficit; vt ex doctrina Astronomorum patet: quam velocitatem inferiores orbis in suis gradibus nõ exaquant. Tertio, Quia gemini simul editi sæpè diuersissimas habent propensiones, temperamenta, mores, euentus; vt patuit in Esau & Iacob.

Si dicas id fieri quia aliqua parua nascendi mora intercedit, quæ in tanta cali pernicitate magna adducit mutationem: iam singula membra debebunt habere diuersa temperamenta & fata; vt pulchrè contra Astrologos ratiocinatur beatus Gregorius homil. 10. in Euangel. Quartò, Quia ad hæc prædicenda non erat considerandum punctum natiuitatis, sed animationis in vtero, quod sciri nequit. non enim minus astra agunt in infantem, quando est in vtero, quàm dum egreditur. si enim vis eorum sese in profundum terræ penetrat, quantò magis in vterum maternum? Confirmatur, quia tunc maximè astra suos effectus imprimere debent, quando factus est tenerimus; hoc autè est tempore animationis, & reliquo, quo existit in vtero. Itaq; mera auentia est ex aspectu siderum, qui tempore natiuitatis viger, velle de temperamento vel inclinationibus prolis iudicare.

Aduerte tamen, hoc iudicium, si vterius non procedat, sed sistat in naturalibus affectibus & temperamento, non esse damnatum per Canones aut

Quamuis nocenda ad prædictiones Astrologorum.

De temperamento ex astris & hora natiuitatis non potest probabiliter indicari.

Naturalis Astrologia non est per se peccata.